

CİLT 10, SAYI 10 EKİM 1982

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) EKİM 1982

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü :

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman

Yazı İşleri Müdürü :

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Adres : Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9

Harbiye - İstanbul

Telefon : 46 24 12

**Görüş'teki yazılar, kaynak olarak, TÜSİAD -
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuylula izinsiz kul-
lanılabılır.**

Basıldığı Yer : İleri Matbaacılık Basım Yayın

Koll. Şt. ☎ : 22 25 77

Bu Sayıda :

- Dünya'da Petrol Faturası Nasıl Ödeniyor!.. 4
- Nüfusumuzun Sosyal ve Ekonomik Yapısı 10
- Kurlar, İşgücü Maliyetleri ve Rekâbet Gücü 15
- OECD Ülkelerinde İşsizlik Mücadele .....
Yolları 13
- Japonya'da KİT Reformu 22
- Kömürün Enerji Piyasasına Katkısı 24
- Eskiyen Demiryollarımız 27
- Sağlık Kurumlarında Yatak Sayısı 30

Dünya'da Petrol Faturası Nasıl Ödeniyor!

1979 başlarında yeniden artan petrol fiyatları dünya ekonomilerine etkileri, 1973 ilk petrol krizine nisbetle daha az oranda hissedilen bir durgunluk ve gerileme getirdi. Bununla birlikte, GSMH'nın özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika ekonomilerinde, 1973-75 dönemine benzer oranda trend dışı sapmalar gösterdiği gözlemlendi.

1979 ikinci OPEC petrol krizini OECD ülkeleri açısından ele alırsak; 1979-80 yıllarında % 170 oranında artış gösteren petrol fiyatları bu ekonomilerde yaratılan reel gelirin yaklaşık % 2'sinin OECD dışı petrol üretici ülkelere transferine yol açtı. Reel

petrol fiyatlarının gelecekte aynı seviyeyi muhafaza ettiğini varsayarsak, yüksek petrol fiyatlarının OECD petrol ithal hacminde meydana getirmediği azalma oranında bu tür bir rant'ın ödeneceği açıktır. Bu reel gelir transferi neticesi, yüksek nüfuslu ve düşük gelirlili petrol üreticisi ülkelerde ettikleri ek petrol gelirlerini harcamaya dönüştürürken, az nüfuslu ve kişi başına yüksek gelire sahip üretici ülkelerin bu gelirleri hemen harcamadıkları ve tasarruf ettikleri görülmektedir. Dünya tasarruf hacminde artış anlamına gelen bu durumda, 1979-80 petrol fiyat artışlarının yol açtığı OPEC ticaret fazlasındaki artış, OECD'de üretilen mal ve hizmetlere olan toplam harcamaların reel olarak 1980 yılında trend seviyesinin % 3 altına düşmesine ve dolayısıyla ek bir reel gelir kaybına sebep olurken, bu oranın 1981'de artarak % 4 olduğu tahmin edilmektedir.

Bu etkilerin yanında, OECD hükümetlerinin yüksek petrol fiyatlarının yurtiçi enflasyon oranı üzerindeki etkilerini azaltmak gayesi ile uyguladıkları talep daraltıcı politikaların da reel gelirdeki gerilemeyi arttırdığı görülmektedir. Nitekim, yüksek petrol fiyatlarının dahilde enflasyon oranına asgarî

oranda yansımaları hedef alan bu politikaların OECD ülkeleri GSMH'da 1980'de yaklaşık % 1/4, 1981'de de % 2'lik bir kayba sebep olduğu tahmin edilmektedir.

Bütün bu gelişmeler göz önüne alındığında, OPEC II sonrasında OECD ülkelerindeki gelir kaybının 1980'de toplam OECD GSMH'nın % 5'i, 1981'de de % 8'i olduğu görülmektedir. OECD ülkelerinin topyekün savunma harcamalarının toplam OECD GSMH'nın % 4'ü, bu ülkelerin yaptığı dış yardımında % 1/2 oranında olduğu göz önüne alınırsa, bu oranların anlamlı bir yükseklikte olduğu görülmektedir.

Petrol fiyatı artışları sadece-küçük ve büyük-petrol tüketici ülkelere bir gelir transferi olmayıp, petrol tüketen büyük ülkelerdeki ekonomik faaliyetin yavaşlaması oranında OPEC dahil diğer dünya ekonomilerinin performansını da olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Nitekim sadece OPEC ülkelerinde ihracatın 1980'de % 10, 1981'de de % 15'lik bir azalma göstererek reel gelir artışını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Petrol fiyat artışlarının OECD ve diğer ekonomilerin arz yapılarını da büyük oranda

etkilediği gör÷lmektedir. Kesin olarak söylenebilecek olan, enflasyonsuz bir büyüme oranına tekabül eden işsizlik oranının bütün ÷lkelerde arttığıdır. İşsizlik oranında bu artışın başlıca nedenleri şunlardır :

(1) Son yıllarda düşük yatırım talebi nedeniyle, üretim kapasitesinin artan işgücüne oranla daha yavaş bir büyüme göstermesi.

(2) Cari sermaye kârlılığı büyük oranda ürün fiyatlarının girdi fiyatlarına oranla gösterdiği gelişme ile ilgili olup, mevcut atıl kapasitenin ancak daha yüksek oranda bir enflasyon ve düşük reel ücretlerle harekete geçirilebileceği.

Buradan şu sonuç çıkıyor: OECD ÷lkelelerinde ekonominin arz yönünden artan petrol fiyatlarına nasıl adapte olacağını reel ücretlerin seyri belirlemektedir. Eğer reel ücretler, ticaret hadlerinde OECD aleyhindeki kötüleşmeyi massedecek şekilde giretebilirse, kârlılık ve yatırım talebi daha yüksek bir seviyede muhafaza edilmiş olabilecektir. Enerji ve sermaye girdi fiyatlarına nisbetle azalan işgücü ücretleri istihdam üzerinde ikame yolu ile olumlu bir etki yapabilir.

Elde mevcut verilerin yetersizliği ve diğer faktörlerin de önem taşıması yanında OECD ülkelerinin ikinci petrol şokuna daha iyi adapte olduklarını burada da büyük oranda reel ücretlerin yukarıda bahsettiğimiz tarzda bir gelişme (Yani reel ücretlerin düşmesi) göstermesinin rolü olduğunu söyleyebiliriz.

Mevcut ekonomik güçlüklerin sadece petrol fiyatlarındaki artışların bir neticesi olduğunu söylemek mümkün değildir. OECD ve dünya ekonomilerinin bugünkü performansı ve gelecekteki durumu sadece 1970'lerde ortaya çıkan «arz şok»larının bir neticesi değil, fakat büyük oranda geçmiş politikaların birikimli sonuçları ve bu ekonomilerdeki yapısal değişiklikleri yansıttığını söyleyebiliriz. Petrol şokları er veya geç çare bulunması gereken bir çok yapısal sorunun daha erken su yüzüne çıkmasına yol açmış olması itibariyle önem taşımaktadır. Mevcut ekonomik bunalımı incelerken petrol fiyatlarındaki artışın etkilerini vurgulamak, petrolün tek sebep olduğu anlamına gelmemektedir.

Halen petrol piyasasının, enerji tasarrufu, mevcut stokların eritilmesi ve durgun ekonomik faaliyet nedeniyle zayıf olduğu görül-

mektedir. Bunun sonucu olarak petrol fiyatlarında meydana gelebilecek muhtemel gerilemeler enflasyonla mücadelede olumlu katkılar sağlayabilir. Fakat bu enerji tasarruf eğilimini azaltmamalı, alternatif akaryakıtlar geliştirilmesi çabalarını zayıflatmamalıdır. Aksi takdirde, yavaşlayan petrol fiyat hareketleri enflasyon probleminin çözümünde kısa dönemli bir fayda sağlarken, sorunların uzun döneme, yine tehiri-ne sebep olabilir.

Nüfusumuzun Sosyal ve Ekonomik Yapısı....

Türkiye'de 1927 yılından beri, yapılmakta olan Genel Nüfus sayımlarıyla ülkemiz insanların sosyal ve ekonomik nitelikleri ayrıntılı olarak ortaya çıkmaktadır. 1962 yılından beri, DİE görev alanı içine giren sayımların kesin ayrıntılı istatistikleri sayımdan ancak birkaç yıl sonra yayınlanmakta, çoğu kez dikkati çekmemektedir. 1975 yılı kesinleşen sayıma göre, ülke nüfusumuz, 40.347.719'dur. Nüfusumuzun (12 ve daha yukarı yaşlardaki nüfus) tespit edilen 17.383.828 kişininin % 35.2'si okuma yazma bilmemekte, % 64.5'i ise okuma yazma bilenlerden oluşmaktadır. Bir öğ-

renim kurumundan geçerek mezun olanların yüzdesi ise %55.3'tür. Bu dağılımın % 45.6'sı ilkokul, % 3.6'sı ortaokul ve % 4.2'si ise lise ve lise dengi meslek okulları mezunlarıdır. Yüksek öğrenim görenler ise % 1.6 dolayındadır.

Nüfusumuzun ekonomik faaliyet kolları dağılımında (sayımın yapıldığı son hafta 12 ve daha yukarı yaş) ise, ziraat, avcılık ve ormancılık, balıkçılık grubu % 67.3 ile başta gelmektedir. İkinci sırada ise toplum hizmetleri ve sosyal-kişisel hizmet kolları % 10.5 ile ikinci gelmekte, imalat sanayi % 8.4 ile üçüncü sırayı almaktadır. Sıralamanın en sonunda ise mali kurumlar, sigorta ve yardımcı iş hizmetleri kollarında çalışanlarla % 1.3, istihraç sanayi % 0.6 ve elektrik, gaz, su işletmelerinde çalışanların oluşturduğu grub % 0.1 ile sıralamanın en sonunda yer almaktadır.

Diğer taraftan insan gücümüzün (12 yaş ve daha yukarıdaki yaşta)ki nüfus) tespit edilen 26.945.724 kişinin esas iş ve meslek gruplarının dağılımı ise şöyledir :

Tarımcı, hayvancı, ormancı, balıkçı ve avcılarının oluşturduğu meslek grubu %43.6 ile ilk sırayı almaktadır. İkinci sırada, ev kadınları, emekliler, irad sahipleri, öğren-

NÜFUSUMUZUN EKONOMİK FAALİYET KOLLARI DAĞILIMI

(Sayımın yapıldığı son haftadaki)
(12 ve daha yukarı yaşlardaki nüfus)

	%	Dağılım
Ziraat, avcılık, ormancılık, balıkçılık	11.694.513	67.3
İstihraç sanayi	111.746	0.6
İmalat sanayi	1.457.283	8.4
Elektrik, gaz, su	20.107	0.1
İnşaat ve Bayındırlık İşleri	532.428	3.0
Toptan ve Perakende ticaret		
— Lokanta ve Oteller	803.662	4.6
— Ulaştırma, haberleşme, depolama	482.853	2.8
Mali kurumlar, sigorta, taşınmaz mallara ait kurumlar ve işler, yardımcı iş hizmetleri	221.666	1.3
Toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler	1.828.232	10.5
İyi tanımlanmamış faaliyetler	231.337	1.3
Toplam	17.383.828	100.0

NÜFUSUN ESAS MESLEK VE İŞ GRUPLARI
 (12 ve daha yukarı yaşlardaki nüfus)

		%
— İlmî ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili meslekler	700.735	2.6
— Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticileri	72.144	0.3
— İdari personel ve benzeri çalışanlar	581.943	2.2
— Ticaret ve satış personeli	573.070	2.1
— Şahsî hizmet işlerinde çalışanlar	568.902	2.1
— Tarımcı, hayvancı, ormancı, balıkçı, ve avcılar	11.740.900	43.6
— Tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makinaları kullananlar	4.101.835	15.2
— Ev kadınları, emekliler, irad sahipleri, öğrenciler, çalışamaz ahilde olanlar ve hapislerde mesleği olmayanlar	8.606.195	31.9
— Toplam	26.945.724	100.0

ciler, çalışamaz halde olanların temsil ettiği meslek grubu % 31.9 ile gelmekte, tarım dışı üretim faaliyetinde çalışanları % 15.2 ile sıralamada yer almaktadır. Meslek grupları içinde en küçük grub ise müteşebbisler ve yöneticilerin oluşturduğu grub % 0.3'lük bir pay almaktadır.

Diğer taraftan (12 ve yukarı yaştaki nüfus) çalışanların iş durumu dağılımında ise, % 44.1 ile ücretsiz aile işçileri başta gelmektedir. Ücretli çalışanların payı ise % 31.1, kendi hesabına çalışanların % 23.9 ve bilinmeyenlerin iş durumunun payı % 0.09 dolayındadır.

Kurlar, İşgücü Maliyetleri ve Rekâbet Gücü

1981'de ihracatını % 13 arttıran Batı Almanya, dış ticarete durumunu oldukça düzeltmiş bulunmaktadır. Bu artışın esas nedenlerinden biri Alman fiyatlarının dünya pazarlarında rekâbet edebilecek bir seviyede kalmasıdır. Bu da Alman Markının belli başlı alıcı ülkelerin paraları karşısında nominal devalüasyonu ile gerçekleşmiştir.

Ancak bir ülkenin uluslararası pazarlarda rekâbet gücünün artması yalnızca döviz kurlarına değil, başka etkenlere de bağlıdır. Döviz kurlarındaki değişikliklerden etkilenen işgücü maliyeti (saat başı ücret ve

işverence karşılanan diğer ilâve işgücü maliyeti) bunlardan bir tanesidir. Uluslararası bir karşılaştırma yapabilmek için her ülkedeki işgücü maliyetini ortak bir para cinsinden ifade etmek gerekmektedir. Bu analizde dünya ticaretinde dolardan sonra en çok kullanılan para birimi olan Alman Markı esas alınmıştır.

1981 senesinde Almanya'da imalat sanayinde işgücünün 1 saatlik maliyeti 25 mark sınırını ilk defa aşarak 25.03 mark'a ulaşmıştır. Almanya'dan başka İsveç, Belçika, Norveç bu sınırı aşan, ABD ve İsviçre'de yaklaşan ülkeler arasında yer alıyorlar.

Döviz kurları değiştikçe maliyetler de değişiyor. Buna en iyi örneklerden biri ABD'de Doların zayıf olduğu 1970'lerin ikinci yarısında işgücü maliyeti düşük iken, 1981'de doların değer kazanması ile maliyetlerin de artmasıdır.

1975-78 döneminde en pahalı işgücüne sahip olan İsveç 1981'de de bu durumunu korumuştur. İşgücü maliyetinin yükselmesi ile İsveç'in dünya ticaretindeki ve sınıfl üretimindeki payı azalmış, yatırım yapılacak bir ülke olarak da cazibesini kaybetmiştir.

**Çeşitli Ülkelerde İmalât Sanayiinde
İşgücü Maliyeti (1981)**

Ülke	(Alman Markı)		
	Toplam saat başı ücret	Direkt saat Başı ücret	Her saat için ilave işgücü Maliyeti
	(1)+(2)	(1)	(2)
İsveç	27.45	16.44	11.01
Belçika	26.29	14.98	11.31
Norveç	25.37	17.25	8.12
Batı Almanya	25.03	14.14	10.89
ABD	24.97	18.03	6.94
İsviçre	24.95	16.97	7.98
Hollanda	23.55	13.23	10.32
Kanada	22.87	16.94	5.93
Danimarka	21.52	17.60	3.92
Fransa	19.91	10.94	8.97
İtalya	19.32	9.24	10.03
Avusturya	17.80	9.37	8.43
Japonya	16.32	12.90	3.42
İngiltere	16.00	12.12	3.88
İspanya	13.40	8.40	5.00
İrlanda	13.26	10.08	3.18
Yunanistan	7.92	5.11	2.81
Türkiye*	3.17	1.50	1.67

(*) Bu değerler 1980 senesine ait olup TİSK'e üye Kimya, Şeker, Gıda, Toprak, Tekstil, Çimento, Cam, Kâğıt, Maden ve Gemi işkollarında bazı sendikalardan elde edilen bilgilere dayanmaktadır.

Kaynak : Inter economics, TÜSİAD

OECD Ülkelerinde İşsizlik Mücadele Yolları

Hükümetler işsizliğin artışıını önlemek için 1970'lerde değişik yöntemlere başvurdular. **İşi muhafaza edici tedbirler**: Almanya ve Fransa gibi bazı ülkeler, işverenlere geçici olarak işten çıkarma yerine kısa çalışma saatleri sistemini getiriyorlar. İsveç ve İngiltere gibi, diğer bazı ülkelerde ise işverene işçilerini ücret bordrosunda tutabilmesi için devlet yardımı yapılmaktadır. Bazı ülkeler ise gemi inşası, çelik sanayii, motorlu taşıt sanayii gibi bazı sanayiler için tedbirler getirerek üretken kapasiteyi ve istihdamı korumaya çalışmaktadırlar. Bazı İskandinav ülkeleri stoga gitme projelerini

finansse etmekte sunî olarak yüksek kapasitede çalışarak hükümetin istihlal politikasına göre hareket etmektedirler.

İş yaratma tedbirleri : Geleneksel kamu sektörü istihdam programlarının en önemlileri Amerikan menşeelidir. Bilhassa Kanada, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, Norveç ve Yeni Zelanda gibi diğer ülkeler yerel düzeyde kamu sektöründe iş yaratılışını da santralize etmek için finansal destek sağlamışlardır. İşsizlik probleminin devam etmesi ve kamu sektöründe iş yaratmanın geçiciliğini bazı hükümetleri esas itibariyle özel sektörde istihdamı harekete geçirci direk tedbirler almaya daha fazla özen göstermeye itmiştir. Bilhassa Fransa bu alanda gayret göstermiş ve 1975'lerde istihdam subvansiyon projesi geliştirilmiş, bundan sonra da bir dizi ulusal istihdam anlaşmaları geliştirmiştir.

Özel gruplar için tedbirler : Bütün üye ülkeler en fazla gençlikte görülen işsizlik sorununa eğilmişlerdir. Fransa, Danimarka, İngiltere ve Belçika gençleri istihdam eden işverenleri desteklemeye karar vermişlerdir. Almanya, Avusturya ve İsviçre gibi diğer bazı ülkeler ise meslekî eğitimi genişletme yoluna gitmişler, Danimarka ve Bir-

leşik Amerika'da ise uzun vadeli istihdam sağlayıcı özel tedbirler getirilmiştir.

Yavaş büyümeye iş arzının uyumunu sağlama : Çalışanların sayısını ya da çalışma saatlerini azaltma gibi yöntemler işgücü piyasasında devam edegelen durgunluğu ve orta vadede yüksek işsizlik beklentilerine karşı tedbir olarak kullanılmıştır. Henüz istihdam edilemeyen işlerin toplamının bölüşülmesi de yeni bir yoldur. Bu alandaki önlemler çalışma haftasını bölüşmede yoğunlaşmaktadır. Fransa 1978, 1979 ve 1982'de birer saatlik kısaltmalarla haftalık çalışma saatini 39 saate indirmiştir. Hedef orta vadede 35 saatlik çalışma saatine erişmektir. Erken emeklilik ise iş arzını azaltan en yaygın yöntem olarak göze çarpmaktadır.

Arz ve talebin daha iyi uyumu : Yavaş büyüme, az yatırım ve koruyucu sınıai politikalar ve iş piyasasında uyuma gereksinme yaratmışlardır. Hükümetin istihdam acentaları bir çok ülkede ön plana çıkarken, iş saatlerinde kısaltma uygulayan diğer bazı ülkelerde kişileri beceri alanlarında eğiten özel eğitim plânları önem kazanmaktadır. İş-

te hareket sağlayan ek teşvikler de denenmiştir. Byylece alışanları yüksek işsizlik sahalarında iş açığı olan sahalara kaydırma dşnlmştir. Fransa ve Yeni Zelanda genç kişileri evlerinin bulunduğu şehrin haricinde iş aramaya teşvik eden yöntemler geliştirmişlerdir.

işsizlik tazminatı : 1960'larda yaygınlaşan işsizlik tazminatına hak kazanma, 1970'lerde resesyonun devamı ve uzun vadeli ve yapısal istihdamın teşvikinin pahalıya mal olması sebebiyle duraksamıştır. Tazminata hak kazanma kriterleri gleştirilirken, tazminat ödemeleri vergiye tabi tutulmuş ve suistimali önlemek için daha fazla gayret gösterilmiştir.

Kaynak : The OECD Observer.

Japonya'da Kit Reformu

Japonya'da, önde gelen işadamları ve bürokratlardan oluşan geçici bir komisyon hükümete, devletin ekonomideki rolünü azaltmayı amaçlayan bir idarî reform paketi sundu. Bazı kamu işletmelerinin reorganizasyonu ve özel sektöre devri yanında, özel sektörden kamu kesimine kaynak akışını durdurmak amacıyla devlet harcamalarında kısıntıya gidilmesi gibi hususları ihtiva eden reform paketine genellikle Hür Demokrat Parti üyesi parlamenterlerin destek sağlaması yanında, Japon Sosyalist Partilerinin bu reformlara kamu sektöründeki işçi sendikalarını yok etmeyi amaçladığı gerekçesi ile karşı çıktığı görülmektedir.

Reform üç devlet tekelinin Ulusal Japon Demiryolları (JNR), Nipon telgraf ve Telefon Şirketi (NTT) ve Japon Tütün ve Tuz Şirketi (JTS) reorganizesi ve özel sektöre devrini öngörmektedir. Komisyon geçen yıl 1 trilyon yen (1dolar-263 yen) zarar eden ve büyük malî güçlük içindeki JNR'ı 5 yıllık bir süre içinde özel sektörce işletilen 5 ayrı firmaya bölmeyi tavsiye etmektedir.

Diğer bir teklif NTT'yi ülkede, sadece ana telefon devrelerini kontrol eden ve lokal hizmetler için müsadde edilen firmaları denetleme yetkisine sahip bir şirkete dönüştürmeyi öngörmekte, hükümetin optik fiber ve uydu haberleşme alanlarında özel sektör firmalarına NTT ile rekâbet etme fırsatı vermesi tavsiyesinde bulunmaktadır. Japon Tütün ve Tuz Şirketiyle ilgili reform teklifi de, devletin tütün ve tuz satışı ve dağıtımını üzerindeki kontrolünü azaltmayı öngörürken, yabancı firmalara ithal, dağıtım ve satış işlerinde daha dolaysız yoldan faaliyet göstermeleri için fırsat tanınmasını teklif etmektedir.

Reform paketinde ayrıca :

— Devletin tahvil ihracı yoluyla bütçe açıklarını kapatma uygulamasının kaldırılması (bu devlet harcamalarında kısıntıya gitmek suretiyle bütçeyi denkleştirmeyi gerektirmektedir.)

— Pirinç subvansiyonlarında kısıntıya gidilmesi.

— Devletin ekonomiyi düzenleyici fonksiyonun azaltılması konuları da yer almaktadır.

Kaynak : Business Asia, Eylül 1982

Kömürün Enerji Piyasasına Katkısı

Günümüzde fosilleşmiş yakıt rezervlerinin % 20'sini petrol ve tabii gaz, %80'ini ise kömür oluşturmaktadır. Buna karşılık dünya enerji ihtiyacının üçte ikisi petrol ve tabii gaz ile karşılanırken, ancak üçte biri kömür ile karşılanmaktadır. Tüketim ve rezervler arasındaki bu dengesizlik dünya enerji piyasasının yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Bu durum gelecekte petrol ve tabii gaz rezervlerinin devamlı azalacağı ve toplam enerji ihtiyacının artmaya devam edeceği gerçeklerinin doğal bir sonucudur.

Uluslararası enerji piyasasının yeniden düzenlenmesi, başka bir enerji kaynağının petrol ve tabii gazın yerine geçmesi ve enerji ihtiyacının petrol dışı kaynaklar ile karşılanmasına bağlıdır.

Burada en önemli rolü kömür ve nükleer enerji oynamaktadır. Nükleer enerji esasta

yalnız elektrik üretimi için uygun bir enerji kaynağıdır. Kömür ise daha ziyade elektrik üretimi ve ısı elde etmede kullanılabilir.

Bugün kömür rezervlerinin (bugünkü teknoloji ile ekonomik olarak topraktan çıkarılabilecek miktar) yaklaşık 690 btce olduğu tahmin edilmektedir. Bugün 2.7 milyar ton olan kömür üretimi sabit tutulursa rezervlerin 250 seneden daha az bir süre yeterli olacaktır.

Uluslararası enerji piyasasına yapılacak bir değişiklikte kömürün oynayacağı rolü gösteren çeşitli çalışmalar yapılmıştır. World Coal Study'nin bir araştırmasındaki belli başlı bulgular şunlardır :

— Orta seviyede bir ekonomik büyümenin sağlanabilmesi için 2000 yılında kömür üretiminin 7btce'ye çıkarılması gerekmektedir.

— Böylece OECD bölgesinde kömür, ilave enerji ihtiyacının yarısını karşılayacaktır.

— 2000 yılında ülkelerin kömür ihtiyaçları bugünkü tüketim miktarının 3 katı olan 3 btce yükselebilir. Böylece kömür tüketimi tüm petrol tüketimini geçecektir.

Esas önemli olan soru, ülkelerin yurtiçi

ihtiyaçtan daha fazla kömür üretimine hazır olup olmadığıdır.

Gerekli sermaye, işgücü ve teknoloji mevcuttur. Ancak dünya enerji arzına kömürün katkısının artırmak için gerekli kararların alınıp bir an önce uygulamaya konması gerekmektedir.

Kaynak : Intereconomics.

Dünya Kömür Üretimi

Bölge	1981	WEC		(mtce)
		1977 ²	Wocol ³	Chase ⁴
ABD	685	1.340	1.883	1.260
Kanada	28	115	159	80
K. Amerika	713	1.455	2.042	1.340
OECD-Av.	297	380	426	390
Japonya	18	20	18	20
Avustralya	80	300	326	265
G. Afrika	107	233	228	340
SSCB	505	1.100	1.100	—
Çin	410	1.200	1.450	2.400
Polonya	170	300	313	—
Dünyanın geri kalan kısmı	385	792	877	565
D. Topl.	2.685	5.780	6.780	5.320

2) World Energy Conference'in tahmini

3) Report of the World Coal Study, 1980

4) Chase Manhattan Bank'in araştırması

Eskiyeñ Demiryollarımız....

Demiryollarımız özelliğe son 30 yıldan beri çağdaş gelişime ayak uyduramamış, ülkemizde kitle taşımacılığı görevini yerine getirememektedir. Bugün 8397 km'si cari ve 1747 km.si tâli olmak üzere toplam 10.144 km. uzunluğunda bir demiryolu şebekesi mevcuttur. TCDD tarafından belirlenen verilere göre yurdumuz demiryolu ağının;

%19'u 0—10

%11'i 10—20

%16'si 20—30

%54'ü 30+ daha büyük yaşlarda
bulunmaktadır.

Diğer bir değişle, ülkemiz demiryollarının %70'inin ekonomik ömrünü tamamladığı anlaşılmaktadır. Bugün için fiziksel ve geometrik açıdan demiryollarımız yetersiz bir yapıya sahiptir. DDY Genel Müdürlüğü bu-

gün yol bakım ve onarımı için yılda 10 milyar TL. dolayında devlet yardımı almaktadır. Altyapı yeterli olmamakla birlikte DDY Genel Müdürlüğü modern ve ekonomik taşımacılık yapamamaktadır. Son yıllarda altyapıyı iyileştirici tesislere karşın, yıllık net eşya taşımacılığı 1955 yılı düzeyine çıkarılamamış ve son yıllarda sabit duran taşıma hacminin altına düşmüştür. Bugünkü trafik hacmine göre önümüzdeki 25-30 yıl içinde demiryollarımızın yenileştirilmesi gerekli görülmektedir.

1981 yılı geçici verilerine göre, demiryolu ulaşım şebekemizde iç hat yolcu taşınması 6.760.000 yolcudur. Aynı yıl demiryollarımızda yük 6.156.000 ton dolayındadır. Aynı yıl içinde ülkemizde iç hatlardaki kara ve hava ulaştırma araçlarında toplam 100.294.000 yolcu taşınmıştır. Taşınan yolcudan sadece % 6.7'si demiryollarını tercih etmektedir.

İç hatlardaki yük taşımacılığında da demiryollarımızın payı yine beklenenden oldukça azdır. (% 11.7) 4'cü Beş Yıllık Kalkınma Plânında ise, öngörülen hedefe göre (% 19.5 ile) demiryollarımız gelişimi özendirilecek en önemli ulaştırma alt sektörü olarak benimsenmiştir.

1981 Yurt İçi Yolcu ve Yük Taşınması

	Milyon		Milyon	
	Yolcu	%	Yük	%
Demiryolu	6.760	6.7	6.156	10.6
Denizyolu	989	1.0	5.588	11.7
Havayolu	595	0.6	—	—
Karayolu	91.950	91.7	40.680	77.6
Toplam	100294	100.0	52.424	100.0

Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan 1983-1993, 10 yıllık ulaştırma Ana Plânında, Demiryollarımızın önemi tekrar gündeme getirilmiş ve 8397 km'lik carî demiryolu şebekemizin, 4100 km'lik bölümünün 1983-93 döneminde yenilenmesi plânlanmış bulunmaktadır.

Ülkemizin demiryolu şebekesinin çağdaş bir yönetim anlayışıyla verimli ve ekonomik çalışması ve gelişimi yıllardır ihmal edilen sistemin en kısa zamanda yenilenmesiyle mümkün olacak ve günümüzün en ekonomik yük ve yolcu taşıma araçlarından olan demiryollarımızın ülke ekonomisine geniş katkılarda bulunması beklenmektedir.

Kaynak : DPT/TÜSİAD

Sağlık Kurumlarında Yatak Sayısı....

Ülkemizde cumhuriyet dönemiyle birlikte gelişen sağlık hizmetleri; büyük ölçüde devlet kuruluşlarımızca kamusal bir sosyal hizmet olarak sağlanmaktadır. Sağlık kuruluşlarımızın içinde kamu sağlık üniteleri, özel sağlık ünitelerinin yaklaşık 20 katı yakın bir büyüklüktedir.

Kamu sağlık hizmeti, çeşitli kamu kuruluşlarınca sağlanmaktadır. Ülkemizde, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Üniversiteler, bazı bakanlıklar, KİT'ler ve Belediyeler vatandaşlarımızı

za ve çalışanlarına kamusal sağlık hizmeti vermektedir.

1973-1980 d6neminde Sağlık hizmeti veren kamu kuruluşları 669'dan 737'ye ulaşmıştır. 1980 yılı sonu itibariyle kamu kuruluşlarımızdaki yatak sayısı 95.249'a y6kselmiştir. 6zel kuruluşların 1980 yılı sonu itibariyle 90 6nitelik ve 3.868 adetlik 6zel yatak kapasitesine ulaşmışlardır. Aynı yıl toplam yatak kapasitemiz 99.117 adettir.

Gerek kamu, gerekse 6zel kuruluşların yatak sayılarının birlikte 1975 yılında azaldığı dikkati 6ekmektedir. Aynı yıl toplam yatak kapasitemiz % -2.9 oranında azalmıştır. 1973-1980 d6neminde 6lkemizdeki hızlı n6fus artışı sonucu 1000 kişiye d6şen yatak sayısının azalmasına neden olmuştur. 1973-74 yıllarında 1000 kişiye 2.1 yatak d6şerken, bu oran 1979'da 1.9'a d6řm6ř, 1978-80 d6neminde ise, yatak sayısındaki artış nedeniyle bu oran 2.2'ye y6kselmiştir.